

หัวข้อวิจัย	การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย
ผู้ดำเนินการวิจัย	ชวลิต สวัสดิ์ผล ธวัชชัย เฟื่องพินิจ อัครเดช เสนานิกรณ์ วารี ศรีสุรพล
ที่ปรึกษา	ดร.ธีระพงษ์ สันติภาพ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
หน่วยงาน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2560

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยครอบครัว 2) เพื่อศึกษาการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยชุมชนท้องถิ่น และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมต่อการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลปี พ.ศ. 2559 เก็บรวบรวมข้อมูลโดย สัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์การสำรวจรายครัวเรือน สนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และประชุมเชิงปฏิบัติการ พื้นที่ศึกษา 8 ตำบล ใน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษา มีดังนี้

การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยครอบครัวเป็นการดูแลภายใน ผู้ดูแลหลัก คือ ลูกสาว ขณะที่บทบาทภาระของผู้ดูแลหลักมีปัญหาและได้รับผลกระทบจากการเป็นผู้ดูแลหลักที่หลากหลาย คือ ไม่มีประสบการณ์และความรู้ด้านการดูแล มีปัญหาด้านสุขภาพและการเจ็บป่วยร่วม สมรรถนะทางร่างกายลดลง มีปัญหาด้านอารมณ์จิตใจ มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ขึ้นอยู่กับระดับการพึ่งพิงของผู้สูงอายุ

บทบาทและภาระการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมที่มีความสำคัญ คือ การเยี่ยมบ้าน และการดูแลสุขภาพที่บ้าน เป็นการดูแลนอก ได้แก่ กลุ่มเครือข่าย กลุ่มเพื่อนบ้านครัวเรือนแบบชิด กลุ่มผู้นำ กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มองค์กรและสถาบันในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เกิดจากการผสมผสานการนำทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย และระบบสวัสดิการของรัฐมาใช้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์และเชื่อมโยงและช่วยเหลือกัน แต่บทบาทและภาระการจัดบริการโดยชุมชนท้องถิ่นยังสามารถทำการได้ในวงแคบ ๆ ไม่ทั่วถึง ครอบคลุม ต่อเนื่อง และเข้าถึงผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง

แนวทางในการดูแล คือ การเพิ่มศักยภาพด้านการดูแลและการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ดูแลภายในและวงนอกที่เป็นเครือข่าย และครัวเรือนแบบชิด เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็น และควรพัฒนากลไกในรูปคณะกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในชุมชนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจากชุมชน